

Budapesttől—Budapestig.

Irtá: CSER JÁNOS.

(3)

Arpád vezér . . . azon tájról, hol most Budrug vára vagyón, a Duná mellett vonult a nagy szigetig és táborba szálla a sziget mellett. És Árpád vezér és nemesei bemenvén a szigetbe s azon hely termékenységét s bújáságát s a Duna vizeinek erősségét látván, a helyet kimondhatatlanul megszerették és elhatározták, hogy az fejedelmi sziget legyen s hogy ott minden nemes személynek tulajdon udvara és tanyája legyen. S Árpád vezér mindjárt mestereket hozatván, derék fejedelmi lakokat csináltata s a hosszú útban megfáradt valamennyi lovát ide bevitetván, itt parancsolá legeltetni s lovászaiknak mestertül rendelt egy Sepel (Csepel) nevezetű igen értelmes kún embert, azért is Sepel lovászmesternek ott tartózkodása miatt nevezték azon szigetet Sepel nevről mind mai napig. Árpád vezér és nemesei pedig ott maradának férfi és nő cselédekkel együtt békében és hatalmasan április havától november haváig. S ott hagyván nejeiket és a szigetből közakarattal kiindulván, elhatározták, hogy túl a Dunára menjenek és Pannonia földjét hódítsák meg és a Karauthanok ellen hadat indítsanak (Cap. XLIV.)

Megindulván a szigetből, tábort ütének Surkusáron (Soroksáron) túl a Rákos folyóig. És midőn látták, hogy mindenfelől bátorságban vannak és senki sem bír ellenök állani, átkelének a Dunán, s a révét, hol az átkelést tették Moger révnek nevezék, mivel, hogy a hét fejedelmi személy, kiket hetumogereknek neveztek, ott hajóztát át a Dunán. Átkelvén a Dunán, tábort ütének a Duna mellett Felhévizekig. (Cap. XLVI).

— Miért nem egyenesen, itt Téténynél keltek át? — kérdezte Kari.

— Ja, öcsém, azoknak nem volt ám ilyen jóképű csónakjuk — világosította fel Pufi a naiv érdeklődőt.

— Ezen a történeszek is eleget vitatkoztak — vettem át a szót én. — Nemcsak Anonymus beszél *nagy szigetről*, hanem egész sereg középkori oklevél is. Pedig a Csepelsziget most nem épen a legnagyobb, hogy megilletné a határozott névelővel való kiemelés (a nagy sziget). De valamikor sokkal nagyobb kiterjedésű volt. A mai soroksári ág valahol a Tiszahát közepén, Kúnszentmiklós, Szabadszállás, Hajós, Baja felé folyt. Árpádék talán nem is itt, ezen a, mostani szigetrészen tanyáztak, hanem az ettől keletre eső földterületen és innen indultak el, hogy feljebb, Pestnél, Szobnál, a vezérség pedig, a hetumoger, a róluk elnevezett Megyeri (Mogeri) révén átkeljenek. Ezt egyrészt taktikai okok magyarázzák; három irányból támadtak: másrészt terepviszonyiak: Kedvezőtlen lett volna a meredek, sőt sziklás tétényi parton kikötniök.

— Ez az istória, Uraim, de lássuk a jelent. Hol fogjuk az éjszakát tölteni? — zártam be a geologiai és historiai eszmecserék „sorát” e nem épen érdekes, de annál égetőbbben szükséges kérdéssel.

Lassan sötétedett. A Tétény előtti Háros sziget mellett ringottunk sebesen lefelé. Velünk nyargalt a helyenként szétfoszló felhőbúra alól ki-kibukkanó hold csudálkozó ábrázata is. Méltán csudálkozott. Ha csak elgondolom is, milyen könnyelműség volt tőlünk abban a zivataros,

szinte trópusian esős időben sátor nélkül elindulnunk — megáll a szívem verése. Mert bizony nem volt sátorunk. Vittünk ugyan magunkkal egy — talán három négyzetméternyi ponyvát, de ez alatt a legjobb esetben is csak ketten huzhatták volna meg magukat, akkor is úgy, hogy az alatta gubbasztóknak vagy az orra, vagy a lába fityegett volna ki az esőbe.

Hanem mi a Szűz Mária kötényében voltunk. Még Buxus, a kálomista is.

Az itt közelben levő Baross Gábor-telepen laknak ugyanis Kari rokonai, az éjjeli szállás nem volt kérdés többé. Hamarosan kirakodtunk, a csónakokat — Lojzi szigorú tilalma ellenére — a parti halásztanyán hagytuk, a csomagokat elosztva, igaz hogy nem valami egyenletesen, mert most is, még később is mindig én vittem a legcsúnyább, a legnagyobb s legnehezebb csomagokat és meglehetősen intenzív, az ázott kutyáéhoz hasonlatos szaggal kopogtattunk, azaz hogy dübörögtünk be a vendégszerető Diener villába.

Arra nem térhetek ki, milyen vidám, zongorás hangulatban ünnepeztük meg az első napunk lealkonyodását, de azt meg kell említenem, hogy ez az este külön lapot kapott az úti naplóban; t. i. — és ez volt az égiek másik segítsége — két sátorlappal gazdagodott a felszerelésünk. Ennek jelentőségét a meleg szobában, puha ágyban alvó olvasónak leírni egyszerűen nem lehet.

*

A második napon nagy reményekkel indultunk el. Különösen mi, az 1973-sal. Még idehaza készítettünk Lábadi mesterrel, jó ismerősünkkel, egy vitorla felszerelést, amely az elindulás napjára lett kész. Most, vízrekelés előtt sietve csavargattuk fel a különféle alkatrészeket a sátorlappal együtt kölcsönzött csavarokkal, mert noha szerszámosládánk, mint minden jó csónakosnak, nekünk is volt, csak megfelelőket nem találtunk benne épen.

Alig fejeztük be a csavargatást, Károlyék éktelen kacagásra fakadtak: kiszült, hogy a keletkező szél délnyugatról fúj, s ha csak visszafelé nem akarunk menni, a vitorlát egyelőre nem használhattuk.

— Jöttök még a mi utcánkba — mordult rájuk Csuti a. Öküz, aztán csendes dühvel lecsavartuk a rolóból szabott vitorlát, amit úgy „csendesesen“ hoztunk el magunkkal hazulról és mi is az evezőkhöz nyúltunk.

Szép napsütéses időnk volt. Jenőben megbizsergett a halász-vadász-fotografus vér. Tombolt benne, de Buxusban is a kezdő evezős fölösnek érzett energiája s összevissza csavarogták a széles Dunát.

Az érdi part igen érdekes a geologia iránt érdeklődő szemében. Kértem is Jenőt, hogy fotografálja le.

— Ugyan mit akarsz vele, különben sem látnál rajta semmit.

Én azért lefényképeztem, hangoztatván azt, hogy az utazásnak ez sokkal komolyabb színt ad, többoldalúvá teszi stb. nem is gondolva arra, hogy mennyi hallgatni valónak vetém el ezzel a magját. Mert ettől kezdve nem volt maradásom a „geologiai alakulatok“ miatt és elneveztek „geologiai fotografusnak.“

A friss levegő, a szabad mozgás, a jó kedv miatt hamar megér-

keztünk s közakaratólag elhatároztuk a kikötést.

Früstökölés közben a legnagyobb örömünkre megfordult a szél. Harsogó csatakiáltással libbentünk el a veszélyesen köves parttól immáron vitorlával. Ekkor ragasztották, talán maguk sem tudják miért, eddigi neveimhez az út folyamán sokáig élő Columbus nevet.

A vitorla büszkén dagadt. . . .

Mire lőn nagy szomorúság az 507-esben.

Ercsi fölött a Duna magas jobbpartján már messziről látszik egy karcos emlékoszlop. A halhatatlan emlékü Eötvös József bárónak emelt obeliszk áll, hirdetve nagy nevét a Duna országotján járó-kelőknek. Levett sapkával állottunk meg emléke előtt és mintha összebeszéltünk volna, halkán megcsendült a magyar nóta. Gördült a dombok szelid lejtőin, szállt, repült a sima Dunára, az Alföldi róna felé . . . S mintha ráremegett volna a magyar föld szive.

Dalt érdemelt, mert költő,

Könnyet, mert szeretett.

Az emlék mögött egy templomocska áll. Rövid keresgélés után ráakadtunk a kriptaajtóra s néhány pillanat múlva a nagy ember koporsójának közvetlen közelében állottunk.

Furcsa érzés volt! Vastag porréteggel vattázott csendesség, kripta nehéz, hideg levegő, koszorúk egymáson, fakuló szalagok . . . Betűzőm a megkopott arany írásokat: „Az etyeki tanítók megemlékezésül.“ „A paksi ort. izr. hitközség.“ Aztán megint tanítók. És megint zsidók . . .

Érdekes módon fényképeztünk itt. Nem volt állványunk, képet meg minden áron akartunk csinálni. Egy nagy szarkofág bevált volna, de nem a kívánt helyen állott. Nosza neki gyürekedtünk s verejtékes munkával a kellő helyre cipeltük. Vissza még keservesebben ment, de volt egy vigasztalásunk, stilszerűek voltunk még a fényképezésben is.

Mikor kijöttem, Pufi már kint volt. Homlokát hétszer ráncbaszedve sillabizált valami feliratot. Nagy munkában volt szegény, németből fordított.

— Mi az? Hogy? Te . . . mi van itt? — motyogta a fogai között. Odapillantok, látom a feliratot a templom oldalán:

Hier ruhen für die Gott

Und die Menschen lebten.

— Itt nyugszanak — fordította gyötrődve — az Istennek . . . aaaz embernek, aaa . . . kedvesei . . . vagy hogy is van? — fordult hátra, midőn a visszafojtott kacagás teljes erőből kitért.

— No Pufi, ezt beírjuk a naplóba, meg vagy örökítve, hej, ha Ródi hallaná! — kiabáltunk összevissza, ami módfelett bosszanthatta, mert mindnyájunkat ott a helyszínen való agyonlövésével fenyegetett.

Hanem komolyan kijöhetett a sodrából, mert a beszállásnál olyan ügyetlenül lépett be a csónakba, hogy — nem akarom mondani teljes hosszában, de — teljes rövidségében úgy vágódott bele a Dunába, mint egy sószsák.

Kinos helyzetbe kerültünk. Mint némely csintalan diák óra alatt. A megfeszülésig tele voltunk nevetéssel, de vissza kellett fojtani, mert amilyen dühös volt, mindannyiunkat belevagdalt volna a Dunába.

3 óra körül Ercsit, a falut is elhagytuk, a szél kedvezően erősödött; ekkorra már tetemesen alábbhagyott a szomszédok vitézsége is.

megettört büszkeséggel indítványozták, hogy kössük össze a két csónakot.

— Most legyen nagy a melletek! Ugye, reggel kinevettetek, nincs kegyelem! — dörgött rájuk Öküz. De azért kiegyeztünk. Még pedig olyanformán, hogy a két csónakot egymásmellé akasztottuk össze és az egyik sátorlapot még kifeszítettük vitorlának.

Pompásan haladtunk! Legalább is úgy, mintha közepesen eveztünk volna. Ki-ki ahogy tudott, fekvőhelyet készített magának s lepihent. Igaz, hogy az én derekam a lábtartóra került, de azért feküdtem, csak azért hogy fekhessem. Csuti elővette a jegyzetét s nemsokára monoton hangon darálta: nagy en egyenlő két dé per lamda enszer négyzetgyökér en négyzet minusz szinusz quadrat bé minusz egy fél. Pufi pedig — már régen elfelejtve ebédutáni haragját — felelősségteljesen távcsövezett a vitorla hasadékán, örködve pihenő „csemetéi“ fölött.

Erőltetett szunyókálásomat Pufinak, mint vitorlakezelőnek, meg a kormányosnak a szóváltásai zavarták

— Milyen a látóhatár? — kérdezte Buxus. értvén rajta az esetleg közelgő hajót, uszályt s egyéb veszedelmet.

— Derült idő várható — felelt Pufi éles logikával, amivel élénk derűtséget keltett.

— De merre megyünk, jó az irány? — kérdezte tovább a kormányos.

— Most jó, épen a víznek megyünk — szólalt meg a Pufi-féle filozófia. Mintha mehettünk volna egyébként!

Folyt. köv.

Római levél.

Róma, 1925. okt. hó

Királynőm!

Ma még a tegnap int felém, de holnap már a holnapután érdekel. Az örök város előttem már nem érdekesség, elszállt a narancsillat, elröppent a kacagó álmom, lelkemben az emlékek virágai most fakasztnak bimbót.

Hazudtak az álmok s hogy kacagnak most felettem . . .

Ma még a ciprusok susogával sír, zokog nyugalmat kereső lelkem, de holnapután szabad már akácbúgást hallanom s vele együtt zúgni:

„A dal a tettel egyesül
Ahol a szív honért hevül.“

Olyan a lelkem mint az elüszött eb, keresve kóborol a visszavárás szaharáján. Nincs . . . nem látta hajnalarcát, nem találta őt — nincs visszavárás.

Ez örjítő, rémes gondolat, mely bensőm lopva marcangolja, tépi, zúzza, mint orkán a felleget.

Elhagyatott, fájó vándor vagyok. Olyan a testem mint a sír, melybe a lélek, mint sirra a halálmadár, ha elvitte a vész híreket, megpihenni,